

Govor odstupajuće rektorice prof.dr.sc. Helene Jasne Mencer prigodom inauguracije rektora Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Alekse Bjeliša

Poštovani Senate,
Cijenjeni uzvanici i uglednici,
Dragi profesori i studenti,
Gospođe i gospodo,

Pozdravljam vas i hvala vam što ste se odazvali pozivu na svečano uvođenje u dužnost 81. rektora Sveučilišta u Zagrebu, profesora Alekse Bjeliša.

U ovoj lijepoj sveučilišnoj auli održava se danas treći put u novijoj povijesti Sveučilišta u Zagrebu ovaj svečani događaj i u toj prigodi čast mi je i ugodna dužnost obratiti se uglednom skupu na kraju svog rektorskog mandata koji je bio slijed mojih prorektorskih funkcija, a što je kontinuitet od 12 godina služenja Sveučilištu, a prije nego li ću predati rektorske insignije novoizabranom rektoru.

Časnu, ali nadasve odgovornu dužnost rektora nije mi bilo lako obnašati u neprestanom vrtlogu političkih i društvenih te gospodarskih zbivanja na lokalnoj sveučilišnoj, nacionalnoj, hrvatskoj i globalnoj svjetskoj razini.

U promišljanju puta, smjera i vrste akcija i promjena, Sveučilište u Zagrebu pratilo je europske i svjetske trendove u visokom obrazovanju i znanosti, ne imitirajući slijepo modele razvoja, ali koristeći se tuđim iskustvima i upozoravajući neprestano na naše skromne objektivne okolnosti i druge prepreke na putu promjena i razvoja.

Uprava Sveučilišta u Zagrebu, u proteklom je mandatu slijedila u svom osnovnom djelovanju viziju i koncept razvoja Sveučilišta u Zagrebu kojeg sam predstavila u svom rektorskom programu i kojeg je prihvatio Senat putem strateških dokumenata, ali i samim izborom i predajom mi, na početku mandata, rektorskih insignija, koje sam dostojanstveno nosila primjereno ugledu Sveučilišta.

Prigoda je danas da se u odstupajućem govoru kratko osvrnem na proteklo razdoblje i uputim auditoriju nekoliko važnijih poruka temeljenih na osobnom iskustvu.

Osnovno koncepcijsko opredjeljenje na najvišoj razini općenitosti, bila je uspostava kulture kvalitete na moderno ustrojenom i primjereno financiranom Sveučilištu, koje komunicira sa svojim okruženjem, društvom i gospodarstvom

poštujući etičke i moralne norme, te međunarodne prihvaćene visoke standarde kvalitete, prije svega u nastavi i radu sa studentima. U tom smislu Sveučilište je postavilo osnovne razvojne ciljeve:

1. Uspostava institucijske (sveučilišne) autonomije
2. Uspostava funkcijski integriranog Sveučilišta uz podjelu nadležnosti i odgovornosti prema načelu supsidijarnosti
3. Unaprjeđenje nastavnih programa poštujući osnovne trendove bolonjskog procesa

O institucijskoj autonomiji koja uključuje akademsku, financijsku i poslovnu autonomiju raspravlja se i upotpunjuje njihova definicija otkako su se počela osnivati prva sveučilišta krajem 11. stoljeća, pa do danas. I nova će se Uprava, uvjerena sam, često u svom svakodnevnom poslu zapitati je li odluka koju donose u skladu s načelom sveučilišne autonomije.

U integriranom sveučilištu pak, dijelovi sveučilišta nastupaju jedinstveno i usklađeno u svojim strateškim, radnim i razvojnim planovima te politici prema vanjskim partnerima. Na taj način sveučilište postiže u ostvarivanju svoje misije sinergijske efekte, dodatne vrijednosti u svojim osnovnim funkcijama. Izrečeno drugim riječima, funkcijski integrirano sveučilište postiže veću učinkovitost i bolju kvalitetu.

Takvo opredjeljenje razvijali smo u svim dijelovima sveučilišnih djelatnosti, istodobno tumačeći razloge za stanje u kojem se nalazimo i nužnost za promjenu tog stanja, na putu uspostave naprednog, kompetentnog i konkurentnog europskog Sveučilišta.

Razvili smo novi višerazinski model funkcioniranja Sveučilišta. Proširila se svijest o tome da ne želimo ostati na margini visokoobrazovnih i znanstvenih strateških opredjeljenja i događaja, već biti ravnopravni sudionici u europskom visokoobrazovnom i znanstvenom prostoru. Uporno smo gradili kritičnu masu u akademskoj zajednici, sposobnu da idejno prihvati uzroke stanja i predvidi posljedice neprihvatanja promjena. Smatram da su to velika postignuća!

Brojna izvješća koja su pripremali fakulteti, akademije i Uprava Sveučilišta za svaku akademsku godinu, Sveučilišni Vjesnici, zapisnici, zaključci i Odluke Senata, Odbora i Povjerenstava, te radovi rektore i prorektora o razvoju Sveučilišta (koje smo predstavljali u hrvatskim i međunarodnim akademskim krugovima) govore o aktivnostima i rezultatima cijelog Sveučilišta i čvrsta su osnova za daljnji rad.

Sugerirat ću novom rektoru da zamoli svoje nove suradnike, a i novi sastav Senata, da pomno pročitaju deklaracije, odluke i preporuke s kojima smo se obraćali javnosti, posebice akademskoj javnosti, jer one nisu bile samo puke fraze već rezultat pomnog promišljanja i skupljenog iskustva. Naše samoanalize pripremljene za vanjska vrednovanja koja smo prolazili, kao i izvješća recenzenata koji su vrednovali naše sveučilišne jedinice, naše reference, kvalitativni i kvantitativni opisi i podaci, rasprave, sugestije, kritike i pohvale - pokazatelji su smjera daljnjeg djelovanja. Poručujem svima, pročitajte i upoznajte se s referentnim materijalom prije nego li ocjenjujete i kritizirate, prije nego li se usmjerite na ono što vas posebno veseli ili smeta, te tek tada negodujte ili hvalite dosadašnji razvoj Sveučilišta u Zagrebu. Dijalogom treba i dalje dolaziti do suglasja!

Jučer, na jednoj drugoj svečanosti, na Danu Sveučilišta, naglasila sam :
«Ono sto manjka jest sustavna višegodišnja analiza rezultata, stručna i znanstvena interpretacija i usporedba podataka u obliku dijagrama, tablica, histograma i funkcija raspodjele veličina za svaku sastavnicu, te sinteza svih rezultata što je temelj za daljnje pravce, metode i mehanizme razvoja i promjena na Sveučilištu u svim područjima njegova djelovanja. Manjka, dakle, sustavan pristup obradi podataka na hrvatskoj visokoobrazovnoj razini, projekt koji bi osigurao infrastrukturu i stručnjake u području razvoja sveučilišta kao što je to na naprednim i uspješnim sveučilištima u svijetu.»

Program rektora za novo mandatno razdoblje, nije samo probudio nadu u ispravan tijek daljnjeg razvoja našeg Sveučilišta, nego je rektor, prema mojem osobnom mišljenju, valjda smijem to javno izreći, iako u kratkom vremenu, već poduzeo korake koji pokazuju jedini ispravni pristup daljnjem razvoju Sveučilišta.

U svom inauguracijskom govoru od prije četiri godine usredotočila sam svoje misli na pojam institucijske autonomije i integracije. Zapostavila sam tada detaljnije elaborirati o jednom od organizacijskih načela koje mi se čini danas, na kraju mandata, mnogo važnijim nego tada. To je načelo supsidijarnosti, načelo nezaobilazno u izgradnji pravednog demokratskog društva, načelo dobro poznato i strogo primjenjivano u vojnoj i crkvenoj hijerarhiji. To je način kako se može smanjiti tenzija između dijela i cjeline između pojedinca (profesora ili studenta) i fakulteta, između fakulteta i Sveučilišta kao cjeline. Postiže se to odgovornim sudjelovanjem svakog člana akademske zajednice u ostvarivanju općeg, dakle zajedničkog dobra. Primjenom načela supsidijarnosti jamči se potrebna sloboda djelovanja svake razine (pojedinca, fakulteta, vijeća područja), ali se upozorava i na odgovorno ponašanje u obavljanju dužnosti. Poznato je da supsidijarnost zahtjeva uzajamno poštivanje i zalaganje, uzajamno preuzimanje odgovornosti kao i zajedničko prihvaćanje posljedica. Pročitala sam više radova

koji govore o primjeni načela supsidijarnosti. Smatram da treba posvetiti više pozornosti dosljednoj primjeni tog načela, kao jednom od alata u sređivanju sustava visokog obrazovanja.

O otporu koji se neminovno javlja uz promjene dosadašnja je Uprava stekla veliko iskustvo. Citiram sebe: »Naime, svaki pojedinac na svoj je način doživljavao promjene. Neki su gubili pokoj povlasticu, zaboravivši kako je dobivena, borili se za svoja stečena prava, a niti ne pomišljajući da ima i onih koji su nepravedno stekli takva prava kao i onih koji su oštećeni zadržavanjem stečenih prava drugih. U sustavu se dakle uvijek javlja otpor na promjene. Takav je otpor često posljedica fragmentiranosti do sebičnih interesa, što je u izvjesnom smislu razumljivo jer je na nekim mjestima takvo ponašanje bilo ne samo način stručnog napredovanja već i preživljavanja. Nadalje, otpor se javlja i zbog dodatnog rada i napora kojeg je trebalo uložiti u promjene. A nemamo baš pozitivnih iskustva s mnogim (neuspjelim) društvenim i gospodarskim reformama! Stoga treba oprezno i razumno pristupati promjenama imajući kao temelj analize stanja, kritička promišljanja, razrađene modele i vrste promjena, odnosno imajući znanje i spoznaje o promjenama i posljedicama promjena. U tim izazovima supsidijarnost može pomoći.!

Raduje me da vam mogu reći da je kritična masa spremna na promjene rasla proporcionalno s rastućim brojem pojedinaca koji su se uključivali u zajedničke sveučilišne projekte, bilo nastavne i znanstvene, bilo institucijsko razvojne. Zanimljivo je broj onih koji još uvijek odašilju disonantne tonove a snaga i uloga Sveučilišta kao jedinstvene cjeline narasla je u zamjetnu veličinu.

Prigoda mi je, na kraju, zahvaliti ponajprije svojim prorektorima, a zatim brojnim dekanima i prodekanima, suradnicima na Rektoratu, članovima današnjeg Senata i Vijeća područja, članovima sveučilišnih povjerenstava i odbora, studentima Sveučilišta u Zagrebu koji su se uključili u sveučilišne razvojne procese te svim znanim i neznanim profesorima i suradnicima s mojeg i ostalih hrvatskih sveučilišta i znanstvenih instituta na zahtjevnoj, ali predanoj i iskrenoj suradnji. Drago mi je spomenuti i zahvaliti i Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, te Sveučilišnom računskom centru, s kojima imamo u novije vrijeme zajedničke stručne i obrazovne projekte.

Posebno zahvaljujem i institucijama koje su nužno i gotovo organski vezane uz funkcioniranje Sveučilišta, resornom Ministarstvu prije svega, ali i ostalim ministarstvima kojima poručujem da se pobliže upoznaju s ulogom Sveučilišta u društvu, zatim hrvatskoj Vladi i Hrvatskom Saboru na sporoj, ali ipak rastućoj ne samo verbalnoj već i nadam se stalnoj snažnoj podršci, te napose i predsjedniku Države koji se stalno zanima za situaciju na Sveučilištu.

Konačno, najveće Hvala na podršci upućujem cijeloj svojoj obitelji, mojim kćerima i unucima, mojoj majci i sestri te prijateljima kojima nisam mogla posvetiti više vremena, a što smo obostrano silno željeli.

Novoj Upravi na čelu s rektorom i voljenom Sveučilištu želim svako dobro!

Zagreb, 9. listopada 2006.

H.Jasna Mencer